

nationale ombudsman

Rapport

Een onderzoek naar een mededeling aan het CBR door de politie-eenheid Rotterdam

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over de politie-eenheid Rotterdam deels niet gegrond.

Wat is de klacht?

Els¹, die vanwege haar rijgedrag werd staande gehouden door politiemedewerkers van de eenheid Rotterdam, klaagt er over dat:

- zij door een van de politiemedewerkers intimiderend en agressief is bejegend;
- de politiemedewerkers onvoldoende onderzoek deden naar de toedracht van de verkeersovertreding;
- de politiemedewerkers haar zienswijze over de toedracht niet hebben vastgelegd in een proces-verbaal en hebben meegestuurd naar het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR).

Wat ging er aan de klacht vooraf?

Els sloeg bij een verkeerskruising linksaf met haar auto. De rijbaan die Els op reed was echter bestemd voor het tegemoetkomende verkeer. Els realiseerde zich dat ze te vroeg op de kruising was afgeslagen en tegen de rijrichting inreed. Zij stopte aan de rechterkant van de weg om te kijken hoe zij uit deze vervelende situatie kon komen. Op dat moment kwam een politieauto aanrijden. De politie geleidde Els naar een veiliger plek. Een van de politiemedewerkers vroeg Els waarom zij tegen het verkeer inreed. Els gaf aan dat zij door de TomTom die kant was opgestuurd. De politiemedewerker schreef een bekeuring uit aan Els voor de gemaakte verkeersovertreding. Ook deed hij op grond van artikel 130 van de Wegenverkeerswet 1994 (WVW) een melding aan het CBR over het rijgedrag van Els.

Wat was de oorspronkelijke klacht?

Els diende een klacht in bij de politie. Zij klaagde er over dat politiemedewerker X direct agressief op haar was afgestapt. Hij had met een heel boze stem tegen haar gezegd of zij wel besepte wat zij had gedaan en wat haar rijgedrag had kunnen veroorzaken. Van schrik had Els niet meer kunnen uitbrengen dan dat zij door de TomTom die kant was opgestuurd.

De reactie van politiemedewerker X op de klacht

Politiemedewerker X gaf tijdens de behandeling van de klacht bij de politie een reactie. Hij had bij een verkeerskruising met gescheiden rijbanen een voertuig de rijbaan voor het tegemoetkomende verkeer op zien rijden. Een tegemoetkomend voertuig moest sterk remmen om een aanrijding te voorkomen. Daarop had hij onmiddellijk de optische- en geluidssignalen van zijn dienstvoertuig aangezet en was tegen de richting opgereden om beide voertuigen af te schermen. Nadat het overige verkeer weg was had hij het voertuig dat tegen de rijrichting reed meegenomen naar een veilige plek. Daar had hij Els aangesproken. Hij had haar gevraagd wat ze in hemelsnaam aan het doen was en gezegd dat haar actie levensgevaarlijk was. Ook had hij haar verteld dat ze bijna een aanrijding had veroorzaakt ten gevolge van haar rijgedrag. Daarop had Els verklaard dat ze zo moest rijden van de TomTom. Politiemedewerker X had zich verbaasd over dit antwoord. Hij had tegen Els gezegd dat zij de baas is over haar voertuig en niet het navigatiesysteem en dat zij de verantwoordelijkheid draagt voor het besturen van het voertuig. Hij had tegen Els gezegd dat hij haar een bekeuring zou geven. Ook had hij gezegd dat hij haar zou aanmelden bij het CBR. Dit vanwege haar verklaring dat zij niets fout had gedaan, maar dat het de schuld van de navigatie was geweest. Hij had niet tegen Els geschreeuwd. Hij had wel op een zakelijke en directe toon gesproken. Dit mede omdat Els bleef volhouden dat het haar schuld niet was maar die van de navigatie.

¹ Fictieve naam

Het oordeel van de politiechef

De klachtencommissie adviseerde de politiechef de klachten van Els ongegrond te verklaren. De politiechef nam dit advies over.

Advies Klachtencommissie

Ten aanzien van de bejegening door politiemedewerker X

De klachtencommissie overwoog dat niet was gebleken dat politiemedewerker X Els intimiderend had toegesproken. Hij had Els wel duidelijk en met stemverheffing toegesproken na constatering van de gevaarlijke verkeerssituatie die door haar rijgedrag was ontstaan. De commissie achtte de wellicht directief overgekomen reactie van politiemedewerker X begrijpelijk en functioneel om zo snel mogelijk de gevaarzetting af te wenden en een veilige verkeerssituatie te creëren. Naar het oordeel van de commissie had politiemedewerker X professioneel gehandeld. Het optreden van politiemedewerker X was volgens de commissie niet onbehoorlijk.

Ten aanzien van het onderzoek naar de toedracht van de verkeersovertreding

De commissie was van mening dat politiemedewerker X zijn beslissing om een melding bij het CBR te doen voldoende had onderbouwd. Politieambtenaar X had deze beslissing niet uitsluitend op de door Els gepleegde verkeersovertreding en de daardoor ontstane gevaarzetting gebaseerd. Als Els had laten blijken dat zij de verkeerssituatie onjuist had ingeschat en begreep wat zij verkeerd had gedaan, was de afwikkeling volgens politiemedewerker X anders verlopen. Els liet echter een gebrekkig verkeersinzicht blijken. Politiemedewerker X kreeg de indruk dat Els de ernst van de door haar veroorzaakte verkeerssituatie niet inzag. Hij baseerde dat op haar reactie dat het door haar TomTom kwam dat zij verkeerd was gereden. Volgens de commissie was het de taak van politiemedewerker X om zijn zorg kenbaar te maken aan het CBR. De commissie achtte ook dit klachtaspect daarom ongegrond.

Standpunt van Els

Els begrijpt niet dat politiemedewerker X zo boos en agressief reageerde. Omdat politiemedewerker X haar met boze stem vroeg of zij wel wist wat ze had gedaan, kon zij van schrik niets anders zeggen dan dat de TomTom haar die kant op had gestuurd. Politiemedewerker X werd daarop, volgens Els, nog bozer. Hij zei dat hij, gelet op deze mededeling, een melding zou doen aan het CBR. Els was door het optreden van politiemedewerker X zo van streek dat zij geen woord meer kon uitbrengen. Haar vriendin, die bij haar in de auto zat, bevestigde schriftelijk dat politiemedewerker X tegen haar had geschreeuwd.

Volgens Els trok politiemedewerker X door zijn boosheid de verkeerde conclusie. Hij had kunnen zien dat zij helemaal geen TomTom in de auto had. Haar vriendin die bij haar in de auto zat, had op haar mobiel gekeken en had Els aanwijzingen gegeven hoe zij moest rijden. Zijzelf keek goed naar de weg en volgende alle aanwijzingen op de weg. Een onduidelijke bewegwijzering is de werkelijke reden waarom zij te snel was afgeslagen. Het verkeerslicht en de pijl op het wegdek gaven volgens Els niet duidelijk aan dat er sprake was van gescheiden rijbanen. Door de brede middenberm met hoog opgaande begroeiing tussen de twee rijbanen, was het onduidelijk voor het verkeer wat de bedoeling was. Els vindt dat politiemedewerker X hier ter plaatse onderzoek naar had kunnen en moeten doen.

Els wijst er in dit verband op dat haar beroep tegen de opgelegde bekeuring door de kantonrechter gegrond is verklaard, omdat de bewegwijzering ter plaatse inderdaad onvoldoende duidelijk was. En haar beroep tegen het door het CBR opgelegde rijvaardigheidsonderzoek is uiteindelijk ook om die reden door de bestuursrechter gegrond verklaard.

Wat heeft de Nationale ombudsman onderzocht en wat zijn de bevindingen?

De Nationale ombudsman heeft de klacht van Els onderzocht door de stukken te bestuderen die door Els en door de politie zijn verstrekt. Ook heeft de ombudsman de politiefchef verzocht om zijn standpunt over de klacht. Tevens werden de politiemedewerkers X en Y schriftelijk gehoord. Daarnaast heeft de ombudsman acht geslagen op relevante wet- en regelgeving en ombudsprudentie².

Standpunt politiefchef

De Nationale ombudsman vroeg de politiefchef of en zo ja, op welke wijze de zienswijze van Els was meegenomen in de melding aan het CBR. De politiefchef antwoordde de Nationale ombudsman dat tijdens de staandehouding de zienswijze van Els is gevraagd en genoteerd in het proces-verbaal en op de melding naar het CBR.

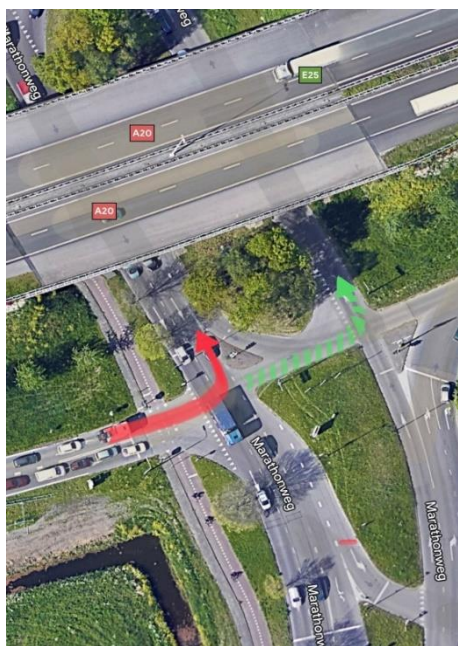
Melding politie aan het CBR

De politie meldde het CBR dat het vermoeden bestond dat Els niet beschikte over de vereiste rijvaardigheid. Dit bleek volgens de politie door het spookrijden en het niet tijdig onderkennen van de invloed van externe of interne factoren. Bij de melding voegde de politie een kopie van het opgemaakte proces-verbaal. In het proces-verbaal stond onder meer:

"Wij zagen dat er op dat moment drie motorvoertuigen reden op genoemde rijbaan waarvan er één op de zelfde rijstrook reed als betrokkene met haar motorvoertuig. Wij zagen dat deze voertuigen moesten remmen om een aanrijding te voorkomen met dit motorvoertuig. Bij de staandehouding verklaarde betrokkene direct dat het kwam omdat de TomTom had gezegd dat ze naar links moest gaan. Op de vraag wie nou de baas was in de auto, de bestuurder of een computer, kwam geen antwoord."

Overzichtsfoto verkeerssituatie

Hieronder staat een overzichtsfoto van de verkeerssituatie waarbij de Marathonweg onder het viaduct de A20 kruist. De rode pijl is de rijrichting van Els, terwijl de groene pijl de rijrichting aangeeft die het links afslaande verkeer dient te nemen.

² Dat zijn eerdere brieven en rapporten van de ombudsman.

Verklaring politiemedewerker X

Politiemedewerker X legde tegenover de Nationale ombudsman een schriftelijke verklaring af. Hieronder volgt een samenvatting van deze verklaring.

Politiemedewerker X zag dat Els met de door haar bestuurde auto een zware verkeersovertreding beging. Hij had haar aangesproken met de mededeling dat zij door hem bekeurd zou worden. Als verklaring gaf Els: "Mijn TomTom zei dat ik naar links moest.". Op zijn doorvragen "Maar u bent toch de baas over de auto, niet de computer?" wenste Els hem geen antwoord te geven.

Vanwege het antwoord dat Els gaf, besloot politiemedewerker X om een mededeling zoals bedoeld in artikel 130 van de WVV naar het CBR te doen. Naar zijn mening gaf Els op dat moment onvoldoende aan de ernst van de overtreiding en de eventuele gevolgen te onderkennen en te overzien. Op geen enkel moment liet Els hem blijken dat ze een fout had gemaakt. Zij verwees uitsluitend naar haar navigatiesysteem als de oorzaak. Ook werd hem op dat moment niet verteld dat de weg onoverzichtelijk zou zijn.

Volgens politiemedewerker X had hij niet tegen Els geschreeuwd of haar onfatsoenlijk te woord gestaan.

Verklaring politiemedewerkster Y

Politiemedewerkster Y legde tegenover de Nationale ombudsman een schriftelijke verklaring af. Hieronder een samenvatting van deze verklaring.

Politiemedewerkster Y kon zich herinneren dat zij en haar collega X aan kwamen rijden en een voertuig tegen het verkeer in zagen rijden. Het kwam op haar over dat Els letterlijk en figuurlijk de weg kwijt was, dat zij de situatie op de weg op dat moment niet begreep en niet overzag. Het leverde een onveilige situatie op. Zij en haar collega verzochten bestuurder Els met hen mee te rijden naar een veiligere plek, waardoor het verkeer ook weer gewoon door kon stromen.

Nadat haar duidelijk verteld was dat de situatie die ze creëerde, erg onveilig was, was de eerste reactie van Els: "Mijn TomTom zei dat ik deze kant op moest." Politiemedewerkster Y wist nog dat zij en haar collega X hier met verbazing op reageerden. Juist ook omdat zij vaak te maken hebben met ernstige ongevallen op de weg, die soms zijn ontstaan omdat mensen roekeloos rijden of bijvoorbeeld alleen maar op de TomTom vertrouwen. De bestuurder is zelf verantwoordelijk voor zijn of haar handelen en de op de weg gemaakte manoeuvres.

Tijdens het bekeuringsgesprek merkte politiemedewerkster Y wel dat de spanning zich opbouwde spanning en dat Els weinig zei. Het kon zijn dat Els ernstig onder de indruk was van de onveilige situatie op de weg of dat zij onder de indruk was van het feit dat er politie ter plaatse gekomen was. Hier was Els niet duidelijk over op dat moment. Dat Els de gehele situatie niet fijn vond, dat merkte politiemedewerker Y wel. Maar volgens haar hadden veel burgers dat als er sprake was van een bekeuringsgesprek. Politiemedewerkster Y kreeg op dat moment wel het idee dat Els zelf van de situatie op de weg, die zij had veroorzaakt, niet echt de ernst of het gevaar inzag.

Politiemedewerkster Y kende haar collega X al geruime tijd. Wat zij over hem kon zeggen was dat hij duidelijk en zakelijk is, met hart voor zijn werk. De reactie van Els en haar introverte handelen maakte de situatie er niet makkelijker op. Dit werkte averechts in het bekeuringsgesprek. Het leidde tot stemverheffing en een luider gesprek om zaken duidelijk te benoemen. Maar agressief wilde politiemedewerkster Y dit niet noemen.

Wet- en regelgeving

De politie heeft een signalerende functie als het gaat om gevaarlijk rijgedrag. Op grond van artikel 130 van de WVV kan, en in sommige gevallen moet, een politiemedewerker een schriftelijke mededeling aan het CBR doen, als bij hem/haar een vermoeden bestaat dat de bestuurder niet langer beschikt over de rijvaardigheid

dan wel over de lichamelijke of geestelijke geschiktheid, vereist voor het besturen van het voertuig. Dit wordt ook wel de vorderingsprocedure of CBR-mededeling genoemd.

De politie moet de CBR-mededeling zo spoedig mogelijk doen en onder vermelding van de feiten en omstandigheden die ten grondslag liggen aan het vermoeden dat iemand niet (meer) goed kan rijden. Die mededeling kan ook te maken hebben met het rijgedrag van de betrokkene. Hoewel mensen bij het behalen van hun rijbewijs hun rijvaardigheid hebben aangetoond, kan het immers voorkomen dat later aan die rijvaardigheid getwijfeld moet worden.

In de Regeling maatregelen rijvaardigheid en geschiktheid 2011 (Regeling) is uitgewerkt op welke feiten en omstandigheden een CBR-mededeling gebaseerd moet zijn. In onder meer het volgende geval kan een CBR-mededeling worden gedaan: betrokkene heeft met een motorrijtuig tegen de rijrichting in gereden (spookrijden).

Het CBR kijkt vervolgens of de CBR-mededeling op minimaal één van de in de Regeling genoemde gronden is gedaan en beslist vervolgens of zij een maatregel oplegt en zo ja, welke. Een maatregel kan een cursus zijn en/of een onderzoek. Hieronder valt ook een medisch onderzoek. Als de betrokkene het niet eens is met de opgelegde maatregel, dan kan hij/zij daartegen bezwaar maken bij het CBR. Daarna is eventueel nog beroep bij de rechter mogelijk.

Het oordeel van de Nationale ombudsman

Ten aanzien van de bejegening

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat de overheid de burger respecteert, hem fatsoenlijk behandelt en hulpvaardig is.

In deze zaak hield de politie Els staande nadat zij met haar auto tegen de rijrichting was ingereden. Zij werd daarbij aangesproken op de ernst van de overtreding en het gevaar ervan. Over de toon waarop dit gebeurde, lopen de beleving van Els en die van de politiemedewerkers echter uiteen. Volgens Els was politieambtenaar X intimiderend en agressief. Haar beleving van het gesprek wordt ondersteund door haar vriendin, die verklaarde dat politieambtenaar X boos was en schreeuwde. Politieambtenaar X gaf daarentegen aan dat zijn toon zakelijk en direct was en dat hij niet tegen Els had geschreeuwd. Zijn beleving van het gesprek wordt ondersteund door zijn collega Y, die verklaarde dat het gesprek wel leidde tot stemverheffing om zaken duidelijk te benoemen, maar niet agressief kon worden genoemd.

Het is voor de Nationale ombudsman duidelijk dat het contact tussen Els en de politie moeizaam verliep. Het is begrijpelijk dat de politiemedewerker Els stevig aansprak op de gevaarlijke verkeerssituatie die zij had veroorzaakt. De vraag die zich hier voordoet is of de bejegening door de betrokken politiemedewerker daarbij te kwalificeren is als onbehoorlijk. Voor een antwoord hierop is de context waarbinnen de bejegening heeft plaatsgevonden, alsmede de intonatie waarop dingen zijn gezegd van onmiskenbaar belang. De Nationale ombudsman moet helaas constateren dat deze omstandigheden gedurende het onderzoek niet helder zijn geworden, zodat hij zich niet met zekerheid kan uitlaten over de vraag of de bejegening al dan niet onheus is geweest. Daarom onthoudt de Nationale ombudsman zich ten aanzien van de klacht over de bejegening van een oordeel.

Ten aanzien van het onderzoek

De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat de politie alle informatie verzamelt die nodig is om een weloverwogen beslissing te nemen.

In deze zaak hield de politie Els staande nadat zij met haar auto tegen de rijrichting was ingereden. De politiemedewerkers vroegen haar tot tweemaal toe om een uitleg. Beide keren antwoordde Els dat zij door de TomTom die kant was opgestuurd. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politiemedewerkers Els voldoende gelegenheid hebben gegeven om haar verhaal te doen. De situatie ter plaatse en de door Els verstrekte informatie gaven voldoende inzicht in de toedracht van de verkeersovertreding. De politiemedewerkers hoefden op dat moment niet uit eigen beweging te onderzoeken of de bewegwijzering voldoende duidelijk was. Gelet hierop is de Nationale ombudsman van oordeel dat het onderzoek dat de politiemedewerkers hebben verricht, behoorlijk was.

Ten aanzien van het vastleggen van de zienswijze in de mededeling aan het CBR

Het vereiste van fair play houdt in dat van de politie mag worden verwacht dat de burger de gelegenheid krijgt om zijn standpunt en de daarbij behorende feiten naar voren te brengen en te verdedigen.

De Nationale ombudsman heeft in eerdere rapporten aandacht gevraagd voor het perspectief van de betrokken bestuurders³. Belangrijk is om bij twijfel aan de rijvaardigheid de automobilist de gelegenheid te bieden om zijn of haar kant van het verhaal te vertellen (hoor en wederhoor) en de visie van de automobilist op te nemen in de mededeling aan het CBR of in het proces-verbaal dat als bijlage bij die mededeling kan worden gevoegd.

De Nationale ombudsman stelt voorop dat de politie terecht een mededeling kon doen bij het CBR over het vermoeden dat Els niet meer voldoende rijgeschikt of rijvaardig was. Het rijden tegen de rijrichting is immers een grond voor zo'n mededeling, zoals hiervoor onder het kopje 'Wet- en regelgeving' is uitgelegd.

Het onderzoek van de Nationale ombudsman richt zich met name op de zorgvuldigheid bij het opmaken van de CBR-mededeling door de politie. Het gaat er dan in het bijzonder om of in de mededeling zorgvuldig is geregistreerd wat de aanleiding is geweest voor het doen van de mededeling. Daar hoort ook de weergave bij van het verhaal van de bestuurder. Een accurate weergave van de toedracht en een duidelijke verklaring van de bestuurder kan het invorderen van een rijbewijs en een onnodige bezwaarprocedure voorkomen.

De politiepolitied medewerkers vroegen Els om een verklaring voor de gemaakte verkeersovertreding. Zij gaf tot twee keer aan dat de TomTom haar die kant had opgestuurd. Een verdere toelichting werd door haar niet gegeven. Deze mededeling van Els werd door de politied medewerkers als haar verklaring opgenomen in de aan het CBR gedane mededeling. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de politied medewerkers daarmee overeenkomstig het vereiste van fair play hebben gehandeld. Dat betekent dat het vastleggen van de zienswijze van Els op een behoorlijke wijze heeft plaatsgevonden.

Conclusie

De klachten over het onderzoek en over het vastleggen van de zienswijze van Els in de mededeling aan het CBR zijn ongegrond. Over de klacht over de bejegening geef ik geen oordeel.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen